

Eiropieši pēc diskusijām: skeptiskāki par ES paplašināšanos, gatavi pensionēties vēlāk

Pirmo reizi visā ES organizētā informētu viedokļu aptauja (*Deliberative Poll*^{®1}) atklāj pārdomātu izvēli

Projekts "Rītdienas Eiropa" pirmo reizi visā Eiropas Savienībā organizēja informētu viedokļu aptauju (*Deliberative Poll*[®]), kopā sasaucot reprezentatīvu iedzīvotāju izlasi – 362 iedzīvotājus no visām 27 ES dalībvalstīm, tai skaitā septiņus iedzīvotājus no Latvijas. Pagājušajā nedēļas nogalē (12.-14.oktobris) viņi Eiropas Parlamentā Briselē visās 22 ES valodās diskutēja par nozīmīgākajiem sociālajiem un ārlietu jautājumiem, kas ietekmē ES un ES dalībvalstu nākotni. Šī bija pirmā reize ES vēsturē, kad reprezentatīvs iedzīvotāju kopums no visām 27 dalībvalstīm varēja diskutēt savās dzimtajās valodās.

Projekta mērķis ir saprast, kā mainās Eiropas iedzīvotāju domas par Eiropas nākotni, ja viņiem ir laiks un materiāls padomāt nopietnāk – ja viņi var iegūt vairāk informācijas, satikties vienā telpā, apmainīties ar viedokļiem un uzdot jautājumus ekspertiem? Projekta pamatā ir zinātniski reprezentatīva visu ES iedzīvotāju kopuma anketēšana pirms un pēc tam, kad viņiem ir bijusi iespēja satikties un diskutēt par diviem ES nākotnei nozīmīgiem un jūtīgiem tematiem:

- ekonomiskā un sociālā labklājība pasaulē, kur valda globāla konkurence,
- ES loma pasaulē un starptautiskas ietekmes instrumenti.

Diskusiju rezultātā pasākuma dalībnieki kļuva daudz zinošāki, kā arī mainīja savas domas par vairākiem nozīmīgiem jautājumiem. Pirms diskusijām vairākumā gadījumu 12 jauno ES dalībvalstu iedzīvotāju un 15 veco dalībvalstu iedzīvotāju viedokļi atšķīrās. Taču daudzos jautājumos pēc diskusijām viņu viedokļi tuvinājās.

Sociālās reformas: eiropieši ir gatavi kompromisiem

Sociālās politikas jautājumos dalībnieki pieļāva lielākus kompromisus, lai nodrošinātu savas pensijas. Atbalsts pensionēšanās vecuma palielināšanai auga no 26% pirms diskusijām uz 40% pēc diskusijām. Ja pirms diskusijām 57% dalībnieku atbalstīja iniciatīvas, kas motivētu cilvēku strādāt ilgāk, tad pēc diskusijām tie bija 70% dalībnieku.

Samazinās atbalsts ES paplašināšanās procesam

Diskusiju rezultātā samazinājās to dalībnieku skaits, kas teica, ka "ES vajadzētu uzņemt visas valstis, kas izpilda visus politiskos un ekonomiskos kritērijus" (no 65% uz 60%). Šis viedokļu maiņas tikai daļēji skaidrojamas ar diskusijām par Turcijas dalību ES, lai gan arī atbalsts Turcijas dalībai ES, ja tā izpildītu visus ES dalības kritērijus, samazinājās (no 55% uz 45%). Tāpat samazinājās arī atbalsts Ukrainas dalībai ES (no 69% uz 55%). Savukārt, gandrīz nemainījās viedokļi par musulmaņu valsts uzņemšanu ES. Pirms

¹ Informētu viedokļu aptauja *Deliberative Polling*[®] ir Džeimsa S. Fiškina (James S. Fishkin) preču zīme. Visi ienākumi, kas gūti no šīs preču zīmes izmantošanas, tiek ieguldīti institūta "Center for Deliberative Democracy" pētījumos.

diskusijām 43% un pēc diskusijām 41% dalībnieku uzskatīja, ka "ES kļūs pārāk daudzveidīga, ja ES uzņems musulmaņu valsti". Tāpat gandrīz nemainīgs palika viedoklis, ka "ES attiecības ar musulmaņu pasauli uzlabosies, ja ES uzņems musulmaņu valsti" (49% un 47%). Tāpēc, visticamāk, atbalsts ES paplašināšanai samazinājās arī tāpēc, ka iedzīvotāji piekrita viedoklim "uzņemot ES jaunas valstis, lēmumu pieņemšana ES kļūs vēl sarežģītāka" (52% un 62%). Apgalvojumam, ka "ES pārāk ātri pievienojas pārāk daudz valstu" piekrita 53% dalībnieku, salīdzinot ar 46% pirms diskusijām.

ES loma pasaulē

Diskusiju rezultātā palielinājās atbalsts militāra spēka izmantošanai noteiktos gadījumos. Militāru iejaukšanos, lai "aizsargātu kādu ES valsti no militāra uzbrukuma", pirms diskusijām atbalstīja 80%, bet pēc diskusijām – 83% dalībnieku. Tajā pat laikā nedaudz samazinājās dalībnieku skaits, kas atbalstīja militāru iejaukšanos, lai "apturētu genocīdu citās valstīs" (82% un 81%). Taču atbalsts militāra spēka izmantošanai, lai "izbeigtu masu iznīcināšanas ieroču draudu", ievērojami izmainījās, no 70% uz 59%. Diskusiju rezultātā mazāks dalībnieku skaits atbalstīja arī savas valsts militārās kapacitātes stiprināšanu (no 39% uz 31%).

Bet palielinājās pārliecība par Krievijas radītajām problēmām. Pēc diskusijām 83% dalībnieku piekrita apgalvojumam par Eiropas atkarību no Krievijas enerģijas piegādēm (81% pirms diskusijām, kas ir neliels, tomēr statistiski nozīmīgs pieaugums). Palielinājās arī atbalsts apgalvojumam, ka "Krievija iejaucas Austrumeiropas un Centrālās Āzijas valstu lietās" (no 65% uz 74%).

Viedokļu satvināšanās starp veco un jauno ES dalībvalstu iedzīvotājiem

Atšķirības jauno un veco ES dalībvalstu iedzīvotāju viedokļos parādījās ne tikai par ES paplašināšanos. To ES dalībvalstu iedzīvotājiem, kas ES pievienojās kopš 2004.gada, un tā saukto veco dalībvalstu iedzīvotāju viedokļi pirms diskusijām būtiski atšķīrās par lielāko daļu jautājumu. Taču pēc diskusijām plaša mazinājās, lielākoties tāpēc, ka dramatiskākas viedokļu maiņas bija novērojamas starp jauno ES dalībvalstu iedzīvotājiem. Tas nozīmē, ka diskusijas ne tikai ļāva veco un jauno ES dalībvalstu iedzīvotājiem fiziski satikties, bet arī satvināja viņu viedokļus.

Lielākās viedokļu izmaiņas bija par Ukrainas dalību ES. Jauno ES dalībvalstu iedzīvotāju vidū atbalsts Ukrainas dalībai ES samazinājās no 78% pirms diskusijām uz 49% pēc diskusijām (29% samazinājums). Bet veco ES dalībvalstu iedzīvotāju atbalsts Ukrainas dalībai ES samazinājās no 65% uz 57%.

Par kopīgām problēmām, piemēram, pensijām, viedokļi bija līdzīgāki. Tā strauji pieauga to jauno ES dalībvalstu iedzīvotāju skaits, kas piekrita viedoklim, ka "patreizējo pensiju sistēmu saglabāšana novedīs pie to bankrota" (no 45% uz 59%), kamēr veco ES dalībvalstu iedzīvotāju viedokļi bija mazāk mainīgi (52% un 59%).

Ievērojams zināšanu pieaugums

Atbildes uz deviņiem zināšanu pārbaudes jautājumiem liecina, ka diskusiju rezultātā dalībnieki ir daudz mācījušies par ES procesiem. Tas attiecināms gan uz jauno, gan uz veco ES dalībvalstu iedzīvotājiem, lai gan jāatzīst, ka jauno ES dalībvalstu iedzīvotāju zināšanu līmenis gan pirms diskusijām, gan pēc tām bija zemāks nekā veco ES dalībvalstu iedzīvotāju zināšanas par ES. Dalībnieki no jaunajām ES dalībvalstīm pirms diskusijām pareizi atbildēja uz 37% jautājumu, bet pēc diskusijām – uz 53% jautājumu (16% pieaugums). Savukārt, veco ES dalībvalstu iedzīvotāji pirms diskusijām pareizi atbildēja uz 40% jautājumu, bet pēc diskusijām – 56% jautājumu (arī 16% pieaugums). Zināšanu pārbaudes jautājumi bija par ES budžetu (zināšanu pieaugums par 22%), Eiropas Parlamenta ievēlēšanas kārtību (23%), ES lomu bezdarbnieku pabalstu jautājumā (17%), kā arī par to, kā ES īstenotā attīstības palīdzība ir salīdzināma ar ASV attīstības palīdzību (22%).

Reprezentativitāte

Projekta "Rītdienas Eiropa" dalībnieku atlasi – 362 iedzīvotājus – no nejaušās izlases veidā izvēlētiem 3500 iedzīvotājiem visās 27 ES dalībvalstīs atlasīja sabiedriskās domas pētījumu centrs TNS-Sofres. Dalībnieku skaits no katras dalībvalsts bija proporcionāls katras valsts deputātu skaitam Eiropas Parlamentā.

Projektu radīja **Stīvens Bušē** (Stephen Boucher, *Notre Europe*, +33 6 75 54 16 98 sboucher@notre-europe.eu); **Džeims Fiškins** (S.James Fishkin, Stanford University, +1 650 384 5827 jfishkin@stanford.edu); **Roberts Laskins** (Rober C. Luskin, University of Texas at Austin rcluskin@stanford.edu); un **Henrijs Monso** (Henri Monceau, *Notre Europe*, +32 478 403 400 hmonceau@notre-europe.eu). To koordinēja pētniecības centrs "Notre Europe" un sponsorēja Eiropas Komisija, Allianz un vēl aptuveni 20 citi partneri. www.tomorrowseurope.eu

"Rītdienas Eiropa" nacionālais partneris Latvijā ir **Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS**. Informācija par projektu latviešu valodā pieejama www.providus.lv un pie Dace Akules, +371 67039 258, +371 2944 3520, akule@providus.lv